

Innst. 186 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:21 S (2009–2010)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Håbrekke, Hans Olav Syversen og Laila Dåvøy om en opptrappingsplan for å sikre full barnevernsdekning

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Forslagsstillerne foreslår en opptrappingsplan for barnevernet som sikrer full barnevernsdekning innen 2017. Full barnevernsdekning innebærer nok behandlingsskapasitet i det kommunale barnevernet, nok fosterhjemsplasser og institusjonsplasser til å gi alle barn et tilbud tilpasset den enkeltes behov, nok kapasitet i fylkesnemndene til å sikre rask saksbehandling, tilstrekkelig antall tilsynsførere, samt rett til ettervern fram til 23 år for unge med tiltak etter barnevernloven. Planen må inneholde en forpliktende økonomisk opptrapping. Om nødvendig bør det også innføres øremerking av midler og bemanningsnorm i det kommunale barnevernet. Forslagsstillerne ber regjeringen legge fram en drøfting av begrepet full barnevernsdekning og operasjonalisere det i klare mål som skal nås innen 2017.

1.2 Det kommunale barnevernet

Det kommunale barnevernet er barnevernets førstelinjetjeneste. Forslagsstillerne viser til at kommunene sies å ha for liten kapasitet, for få ansatte til å løse alle arbeidsoppgavene og for lite tid og ressurser til å skaffe tilstrekkelig kompetanse.

Forslagsstillerne viser også til at det er påvist store mangler når det gjelder døgnkontinuerlig akuttberedskap. Over halvparten av landets kommuner har ingen organisert beredskap. Forslagsstillerne mener det trengs et overordnet ansvar for at alle barn i barnevernets regioner er dekket av en akuttberedskap. Nasjonale retningslinjer som regulerer opprettelse og kontroll av akuttberedskap i kommunene vil være et viktig steg. Mange mindre kommuner har dessuten for små og sårbare fagmiljøer og for liten lokal kompetanse i forhold til de vanskelige oppgavene barnevernet har. Forslagsstillerne mener derfor at interkommunalt samarbeid bør utvikles i langt større grad enn i dag.

I tillegg til interkommunalt samarbeid, mener forslagsstillerne at tverretattlig samarbeid er avgjørende for å gi et best mulig barnevern. De vanskeligst stilte barnevernsbarna har ofte en sammensatt problematikk som krever tett samarbeid mellom de ulike etatene.

Forslagsstillerne understreker også betydningen av å styrke det forebyggende arbeidet som det kommunale barnevernet gjør.

1.3 Fylkesnemndene for sosiale saker

Fylkesnemndene er forvaltningsorgan med vedtaksmyndighet i tvangssaker etter barnevernloven og sosialtjenesteloven. For å sikre raskere saksbehandling, må ressursene til fylkesnemndene økes gjennom opptrappingsplanen.

1.4 Det statlige barnevernet

Statlig regional barnevernsmyndighet har ansvaret for at det i hver region finnes et nødvendig antall institusjonsplasser som er tilstrekkelig differensiert i forhold til behovene i regionen. Forslagsstillerne mener det er viktig at staten tilbyr gode og langsik-

tige rammebetingelser for både private og offentlige institusjoner samt fosterhjem, slik at barna får tett oppfølging og en mest mulig stabil hverdag.

Barnevernstjenesten skal oppnevne en særskilt tilsynsfører til det enkelte barn ved godkjenning av fosterhjemmet. Forslagsstillerne viser til at 30 pst. av barna som hadde tilsynsfører ikke fikk tilsyn i samsvar med lovens krav. Når fosterbarna ikke har tilsynsfører, svekkes barnas rettssikkerhet. Forslagsstillerne vil påpeke at lønnsbetingelsene for tilsynsførere bør gjennomgås, med sikte på å utjevne forskjellene mellom kommunene og gjøre det lettere å rekruttere tilsynsførere.

Forslagsstillerne mener videre at barnets behov må være styrende for hvilke tiltak barnevernet iverksetter, og vil understreke betydningen av tilstrekkelig kapasitet i både institusjoner og fosterhjem innenfor alle barnevernsregionene.

Forslagsstillerne vil ha en opptrapping av ressursene til det statlige barnevernet slik at alle barn som har behov for hjelp skal få et best mulig tilbud.

1.5 Forebyggende familiearbeid

Det understrekes at forebyggende familiearbeid kan gjøre at færre barn opplever samlivsbrudd og styrker muligheten for godt foreldresamarbeid i etterkant av et brudd. Forslagsstillerne mener familievernet i større grad bør samarbeide med barnevernet, og at taushetsplikt ikke må være til hinder for samarbeid til barns beste.

1.6 Ettervern

Barnevernets omsorg opphører når en ungdom fyller 18 år. Likevel følger det av barnevernloven § 1-3 at dersom ungdommen samtykker så kan tiltak som er iverksatt før ungdommen fyller 18 år opprettholdes inntil fylte 23 år. I 2009 ble barnevernloven endret slik at barnevernstjenesten nå også har plikt til å begrunne dersom tilbud om ettervern ikke gis unge voksne over 18 år. På tross av dette er det fortsatt en del som ikke får ettervern. Forslagsstillerne ønsker å lovfeste rett til ettervern for alle barnevernsbarn fram til de fyller 23 år, for å gi ungdom som har mottatt tiltak fra barnevernet en bedre start på voksenlivet.

1.7 Forslag

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag for Stortinget om en opptrappingsplan for barnevernet som sikrer full barnevernsdekning innen 2017. Full barnevernsdekning innebærer:

- Nok behandlingsskapasitet i det kommunale barnevernet.

- Nok fosterhjems plasser og institusjons plasser til å gi alle barn et tilbud tilpasset den enkeltes behov.
- Nok kapasitet i fylkesnemndene til å sikre rask saksbehandling.
- Tilstrekkelig antall tilsynsførere.
- Rett til ettervern fram til 23 år for unge med tiltak etter barnevernloven.

Planen må inneholde en forpliktende økonomisk opptrapping og om nødvendig øremerking av midler og innføring av bemanningsnorm i det kommunale barnevernet.»

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjøl, Gunn Olsen, Kåre Simensen og Arild Stokkan-Grande, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, Gina Knutson Barstad, fra Senterpartiet, Christina Nilsson Ramsøy, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, viser til at det de siste årene har vært en jevn stigning i antall meldinger til barnevernet. I 2008 fikk mer enn 44 000 barn og unge barnevernstiltak, noe som utgjør 4,1 prosent av alle barn under 18 år. Komiteen vil understreke at barnevernet skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, må få nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Barnevernet skal i praksis gi utsatte barn den rettssikkerheten som barnevernloven gir dem i teorien.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til at det i løpet av de siste fire årene har vært en kraftig opptrapping av bevilgningene til det statlige barnevernet. Fra 2005 til 2009 ble bevilgningene til det statlige barnevernet økt med over 1,5 mrd. kroner. Samtidig ser vi at presset på det kommunale barnevernet har økt kraftig. De mottar stadig flere meldinger og det er flere og flere barn som får tiltak. Derimot har ikke andelen ansatte økt tilsvarende. Flertallet er enig i at det har vært nødvendig å sikre det statlige barnevern tilstrekkelige ressurser. Det er viktig at barn som får tiltak i statlig barnevern får riktig hjelp. Samtidig er det viktig at kommunene prioriterer barnevernet. I årets budsjett sies det at økningen i kommunenes frie inntekter gir rom for at barnevernet prioriteres med 400 nye stillinger i 2010. Flertallet vil følge nøye med på utviklingen. Flertallet ser det som svært

viktig at barnevernet har de ressurser og den kompetanse som er nødvendig for å sikre de aller svakeste i vårt samfunn, og flertallet er derfor tilfreds med at regjeringen vil ha fortsatt fokus på å ruste opp barnevernet og videreføre opptrappingen av støtten til det kommunale barnevernet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener det nå er på høy tid at vi får på plass en statlig opptrappingsplan for barnevernet som inneholder både garanti for tilstrekkelig bemanning, kompetanse og økonomiske ressurser til flere, og bedre tiltak enn dagens situasjon. Disse medlemmer er kjent med at hver dag er det barn som ikke får den hjelpen de trenger og har krav på, og det haster med å komme disse barna i møte. Alle barn har rett til en trygg oppvekst.

Disse medlemmer viser til at forslagsstillerne fremmer konkrete tiltak om en opptrappingsplan for å sikre full barnevernsdekning innen 2017, og målet for denne opptrappingen må være at det ikke skal være kapasiteten i noe ledd i det offentlige apparat som begrenser barnevernsbarnas muligheter til en trygg oppvekst. Disse medlemmer er enig med forslagsstillerne i at en kan ikke vedta trygg oppvekst for alle barn, men en kan sørge for at barnevernet har nok ressurser til å hjelpe dem som trenger det. Disse medlemmer vil også vise til at FNs barnekomité i en rekke punkter anbefalte en styrking av kapasitet og kompetanse i barnevernet da de leverte sine merknader til Norge den 29. januar 2010.

Disse medlemmer vil også vise til at parallelt med en opptrappingsplan må organiseringen av barnevernet videreutvikles for å sikre at ressursene brukes så effektivt som mulig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av at det settes inn tiltak for å få bedre kontroll på bruken av ressurser i det statlige barnevern.

Disse medlemmer viser til den urovekkende store økningen av barn som trenger hjelp fra barnevernet. Disse medlemmer mener en nå må gå aktivt inn for å finne årsaker til at flere og flere barn og ungdommer trenger hjelp fra barnevernet. Disse medlemmer vil derfor foreslå at barnevernet i større grad forsøker å finne tiltak som hjelper barnet i familien. Slike tiltak har, i de aller fleste tilfeller, vist seg å være mer effektive og mindre belastende enn tiltak som tar barnet ut av familien. Det er viktig at tiltak skjer i samråd med og i forståelse med foreldre og slekt i så mange tilfeller som mulig. På den måten unngås eller minskes konflikter, noe som er til beste for barnet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at statsråden, i likhet med forslagsstillerne, har pekt på behov for økte ressurser i barnevernet. Blant annet uttalte han nylig (ifølge manus til innledningsforedrag på fylkesmannsmøte 23. februar 2010):

«... Men vi må være ærlige på at utfordringene er store, og at det er behov for et løft – ikke minst innenfor det kommunale barnevernet, i tillegg til at det trengs en forbedring av samarbeidet mellom ulike aktører innenfor barnevern.»

Disse medlemmer vil videre vise til at forslagsstillerne langt på vei har foreslått en måte å operasjonalisere begrepet «full barnevernsdekning» på, men at de også ber regjeringen legge fram en drøfting av begrepet og operasjonalisere det i klare mål som skal nås innen 2017.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om en opptrappingsplan for barnevernet som sikrer full barnevernsdekning innen 2017. Full barnevernsdekning innebærer blant annet:

- Nok behandlingsskapasitet i det kommunale barnevernet.
- Nok fosterhjemsplasser og institusjonsplasser til å gi alle barn et tilbud tilpasset den enkeltes behov.
- Nok kapasitet i fylkesnemndene til å sikre rask saksbehandling.
- Tilstrekkelig antall tilsynsførere.»

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag for Stortinget om rett til ettervern fram til 23 år for unge med tiltak etter barnevernloven.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om nødvendig å innføre øremerking av midler og bemanningsnorm i det kommunale barnevernet, for å nå målet om full barnevernsdekning.»

Det kommunale barnevernet

Komiteen er i likhet med forslagsstillerne bekymret for det kommunale barnevernet og viser til at det kommunale barnevernet er barnevernets første linjetjeneste. Komiteen viser til at fylkesmennene fører tilsyn men barnevernstjenesten i kommunene, og er bekymret over at tilsynsrapporter viser at mange saker som burde blitt undersøkt, isteden blir

lagt til side på grunn av manglende oppfølging og kapasitet. Komiteen mener også at mange mindre kommuner har for små og sårbare fagmiljøer og for liten lokal kompetanse i forhold til de vanskelige oppgavene barnevernet har. Komiteen er derfor av den oppfatning at for å styrke rettssikkerheten for barna, er det viktig at interkommunalt samarbeid utvikles i langt større grad enn i dag. Komiteen mener også det er nødvendig med økt tverretatlig samarbeid og viser til at taushetsplikten ofte ikke blir håndtert på en måte som gagnar barnet. Komiteen mener at en av forutsetningene for at barnevernstjenesten og andre skal lykkes i sine oppgaver i forhold til barn og unge, er tverretatlig samarbeid. Derfor er komiteens oppfatning at lover og forskrifter må gi klare instruksjoner om lokalt tverretatlig samarbeid.

Komiteen viser også til at samspillet mellom kommunalt og statlig barnevern er preget av store utfordringer.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti er også bekymret over kompetansesituasjonen i barnevernet og viser til at mange barn ikke får den hjelpen de har behov for og rett til. Regjeringen må slik disse medlemmer ser det, sikre tilstrekkelige økonomiske midler til den kommunale barnevernstjenesten.

Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at bare en av tre kommuner har fulgt opp regjeringens intensjon i statsbudsjettet for 2010, om å opprette flere stillinger i det kommunale barnevernet.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre mener det er et økende gap mellom etterspørsel og tilbud i barnevernet. Disse medlemmer mener det er viktig å fokusere på at flere profesjoner må dra lasset sammen, og viser til at de aller fleste brukere av barnevernet har forskjellige behov for støtte til å komme seg gjennom kriser og vanskelige faser i livet. Disse medlemmer vil påpeke at kommunene har en viktig oppgave i å tilby støtte og kvalitetssikre slike tilbud.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at et totalansvar for barnevernet på kommunalt nivå i en rekke kommuner vil kunne gi et bedre barnevern. Disse medlemmer viser til at Trondheim kommune fikk innvilget et oppgavedifferensieringsforsøk i forbindelse med den statlige overtagelsen av de tidligere fylkeskommunale oppgavene innen barnevernsområdet. Dette fordi kommunen i lengre tid hadde jobbet med samarbeid på tvers av ulike tjenester for barn og unge og hadde høy kompe-

tanse på barnevern. Trondheim kommune kunne gjennom fire år som forsøkskommune vise til meget gode resultater. I forsøksperioden ble det barnevernsfaglige kompetansenivået i kommunen styrket, og det ble høy grad av både politisk engasjement for og vilje til å satse økonomisk på barnevernet. Tilbudet til barn og unge utviklet seg til å bli meget mangfoldig i perioden. Kjøp av tiltaksplasser ble ikke styrt av økonomiske og ideologiske styringssignaler fra Barne- og likestillingsdepartementet, nå Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, men mer ut fra barnas behov.

Disse medlemmer mener at ordninger med kommunale forsøk skal ha som mål å tilføre kunnskap og empiri som grunnlag for nyorganiseringer og endringer i offentlig sektor. Når resultatene av en forsøksordning har vist seg så positive slik vi har sett i trondheimsforsøket, mener disse medlemmer at manglende videreføring av prosjektet var det samme som å undergrave selve motivet bak ordningen. Det er rimelig å legge til grunn at de erfaringer vi har fra Trondheim ikke er tilstrekkelige til å innføre en ny reform, men resultatene tilsier at man her var på rett vei. Disse burde derfor ha ført til en beslutning om å videreføre forsøket i Trondheim, samt utvide forsøksordningen til også å gjelde andre kommuner. Da ville man på sikt kunne sett om denne innretningen også burde gjennomføres i hele landet.

Disse medlemmer er positive til mange av forslagene fra forslagsstillerne, men vil understreke at forslagene allerede ligger innenfor dagens lovverk. Disse medlemmer tror ingen vil kunne si seg uenig i det som foreslås, men mener problemet heller ligger i hvordan målene kan nås. Både med hensyn til målopplevelse og målbarhet vil disse forslagene kunne være utydelig. Disse medlemmer ønsker en nærmere vurdering av om de ulike forslagene får den ønskede effekt for å sikre at barneloven ivaretas slik at barn og unge som trenger det, får nødvendig hjelp og omsorg til rett til.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av en forpliktende økonomisk opptrappingsplan og bemanningsnorm som er foreslått i Dokument 8:21 S (2009–2010).»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at forslagsstillerne mener at antall årsverk i det kommunale barnevernet bør økes gjennom en opptrappingsplan slik forslagsstillerne foreslår, og at bemanningsnormer, om nødvendig, bør innføres.

Statlig barnevernstilsyn

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, vil vise til at Statens helsetilsyn fra 1. januar 2010 har tatt over tilsynet av barnevernet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre erkjenner at for enkelte barn kan situasjonen være så vanskelig at det blir nødvendig å fjerne dem fra hjemmet, og erkjenner derfor nødvendigheten av et barnevern. Disse medlemmer er likevel bekymret over at mange barn som er under barnevernet ikke får det individrettede tilsynet som de har krav på.

Disse medlemmer viser til at i tillegg er det hele 10 prosent av barna som er under det kommunale barnevernets ansvar, som ikke har fått oppnevnt tilsynsfører. Dette er altfor store tall. Tross alt dreier dette seg om barn som er i en meget utsatt og ofte svært sårbar posisjon. Når barnets nærmeste har sviktet, er det ingenting som ville være verre enn at også samfunnet sviktet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det bør opprettes et fritt og uavhengig barnevernstilsyn, som kan sørge at det føres tilsyn både med det lokale barnevern og det statlige barnevern. Et slikt tilsyn bør etableres etter mønster av andre uavhengige kontrolltilsyn. Barnevernstilsynet bør både behandle klager på barnevernets arbeidsutførelse, fremme forslag om gode og sikre arbeidsmetoder basert på den innsikt som fremkommer fra klagebehandlingen og bør også kontrollere alle barnevernsinstitusjoner.

Disse medlemmer vil derfor foreslå:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om etablering av et statlig barnevernstilsyn.»

Fylkesnemndene for sosiale saker

Komiteen viser til at det har vært stor vekst i antall saker de siste årene. Komiteen viser til at i en del tilfeller overholdes ikke saksbehandlingstiden i fylkesnemndene. Komiteen mener saksbehandlingstiden må bli så kort som mulig for å sikre at barn får rett tiltak raskt, og en må sørge for god kvalitets-sikring av saksbehandlingstiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til at regjeringen i statsbudsjettet for 2010 styrker fylkesnemndenes administrative styring gjennom å opprette en egen sentraladministrasjon. Formålet er å gi bedre og raskere avgjørelser i fylkesnemndene som følge av

bedre ressursutveksling, kompetanseutveksling og sterkere ledelse. Flertallet vil samtidig vise til statsrådets vedlagte svar av 17. desember 2009 til komiteen hvor det understrekes at regjeringen vil følge nøye med i utviklingen og vurdere eventuelle nye tiltak dersom det er behov.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener i utgangspunktet at fylkesnemndene bør legges ned, og oppgavene overføres til det ordinære rettssystemet. Samtidig mener disse medlemmer at administrasjonen av fylkesnemndene er altfor kostnadskreven og mener at det må effektiviseres. Disse medlemmer merker seg også at enkelte fylkesnemnder har lang saksbehandlingstid, som igjen går ut over barn og familier i en sårbar situasjon.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at fylkesnemndene behandler tvangssaker etter barnevernloven og sosialtjenesteloven. Det er altså snakk om saker som involverer barn og voksne i vanskelige situasjoner. Det er, etter disse medlemmers mening, uholdbart at kapasitetsmangel eller andre problemer gjør at vanskelige situasjoner forlenges, og at det dermed skapes ytterligere utfordringer for sårbare mennesker.

Det statlige barnevernet

Komiteen viser til at det statlige tilbudet må ha tilstrekkelig bredde til å dekke alle formål som er nevnt i loven, og at tiltakene må være geografisk spredt med sikte på god tilgjengelighet i alle deler av landet. Komiteen registrerer at det har vært flere saker om barn som har blitt tvunget til å flytte fordi institusjonen de bor på blir lagt ned. Komiteen mener det er viktig at staten tilbyr gode og langsiktige rammebetingelser for både private og offentlige institusjoner, samt fosterhjem slik at barna får tett oppfølging og en stabil hverdag.

Komiteen vil likevel påpeke at ved valg av fosterhjem eller institusjoner må det legges vekt på hensynet til hva som er best for det enkelte barn, og først og fremst vurdere plassering hos biologisk familie der dette er mulig. Komiteen mener også at barnets behov må være styrende for hvilke tiltak barnevernet iverksetter, og understreker betydningen av tilstrekkelig kapasitet i både institusjoner og fosterhjem innenfor alle barnevernsregionene.

Komiteen viser til at det skal føres tilsyn med hvert enkelt barn som har blitt utsatt for omsorgsovertakelse. Formålet med tilsyn er å føre kontroll med at barnet får tilfredsstillende omsorg og at den forutsetningen som ble lagt til grunn for plassering blir fulgt opp. Komiteen er bekymret når rapporte-

ringer viser at kommunene mangler tilsynsførere til mange barn, og at 30 prosent av barna som hadde tilsynsfører ikke fikk tilsyn i samsvar med lovens krav, og viser til at når ikke barn får det tilsynet de har krav på, så svekkes barns rettssikkerhet. Komiteen viser til at det er tilfeller av omsorgssvikt i fosterhjem og institusjoner både med og uten tilsyn, noe som viser at en har mangler på tilsyn i dag, og i flere tilfeller er tilsynet uten reell funksjon. Komiteen viser også til at tilsynsfører skal ha tilgang til fosterhjem så ofte som nødvendig, og at tilsynet legges opp slik at barnet kan ta opp eventuelle problemer med tilsynsfører uten at fosterforeldrene er til stede.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti støtter forslagsstillerne i at en må få plass en opptrapping av ressursene til det statlige barnevern, slik at alle barn som har behov for hjelp får et best mulig tilbud.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener det er viktig at de som har det daglige ansvaret for barn innenfor barnevernet, kan basere seg på langsiktige og trygge rammevilkår. Det gjelder offentlige og private institusjoner, fosterforeldre og andre. Det er barn på institusjon som lever i frykt for at hjemmet deres skal måtte legges ned i neste anbudsrunde, som savner flere voksne rundt seg på institusjonen, eller står i kø for å få fosterhjem eller institusjonsplass. Dette medlem er bekymret for om barna får det tilbudet som er best tilpasset dem, eller om økonomiske prioriteringer styrer hvilket tilbud barna får. Dette medlem mener at konkurranse ikke alltid er et formålstjenlig virkemiddel og at barnevernet passer dårlig for tradisjonelle anbudskonkurranser. Dette medlem viser til at det ofte tar lang tid å bygge opp en relasjon mellom ansatte og barn på en barnevernsinstitusjon. Korte kontrakter kan derfor føre til at kvaliteten på tilbudet blir dårligere på grunn av ustabile rammevilkår. Dette medlem viser til at når priser blir presset, vil etablerte virksomheter kunne bli lagt ned, selv om de leverer barnevernstjenester av svært høy kvalitet og med tilfredse brukere. Dette medfører at fagmiljøet har tatt flere tiår å bygge opp, blir lagt ned, samtidig som en har bruk for denne kompetansen. Dette medlem mener ideelle virksomheter som yter helse, omsorgs- eller barnevernstjenester, må unntas fra kravet om anbud, enten det er staten eller kommunen som skal skaffe tjenester. Dette medlem vil oppfordre til bruk av unntakshjemmelen som ligger i lov om offentlige anskaffelser for institusjoner innenfor barnevernet.

Forebyggende familiearbeid

Komiteen er enig i at familievernnet bør samarbeide med barnevernet, og at taushetsplikt ikke må være til hinder for samarbeid til barns beste.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre viser til at Stortinget de senere årene har bevilget midler til tiltak for at barn som vokser opp med rusbelastning i hjemmet skal kunne sees og hjelpes. Disse medlemmer registrerer at arbeidet likevel ikke har kommet langt nok, og at mange barn og unge fremdeles lever i en hverdag fylt av usikkerhet på grunn av foreldrenes forhold til alkohol, narkotika og medikamenter.

Disse medlemmer mener at det er uholdbart at barn i enkelte tilfeller opplever å sitte hjemme og vente på at en forelder skal komme hjem, uten å vite at forelderen er innlagt på sykehus. Disse medlemmer mener at ved innleggelse eller akuttmottagelse av pasient, der rusmidler er en hovedfaktor i sykehusoppholdet, bør pasientens nærmeste familie informeres. På denne måten vil man med en gang få informasjon om det er barn involvert i situasjonen, slik at en kan sette i gang strakstiltak med sikte på et hjelpetilbud for både barna og familien i sin helhet.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil også understreke behovet for økte ressurser til familievernnet. Dette medlem vil videre peke på den viktige effekten av familievernets forebyggende arbeid.

Ettervern

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til at mange ungdommer møter vanskeligheter ved overgangen mellom det å være under det offentliges omsorg og det å få seg et selvstendig liv. Flertallet er kjent med at det i noen kommuner har vært gitt avslag på konkrete ettervernstiltak fordi kommunen har en trang økonomi. Flertallet viser til at en enstemmig familie- og kulturkomité fastslo i Innst. O. nr. 121 (2008–2009) at et avslag på dette grunnlaget er uakseptabelt og ga sin tilslutning til å innføre kommunal plikt til å begrunne hvorfor ungdom som har hatt hjelp av barnevernet, ikke lenger skal motta hjelp etter fylte 18 år. Fra og med 1. juli 2009 har barnevernstjenesten plikt til å begrunne hvorfor ungdom som fyller 18 år og som har tiltak i barnevernet, ikke lenger skal ha hjelp etter fylte 18 år. Opphør av tiltak må begrunnes i barnets beste. Flertallet vil presisere at på dette grunnlaget er hovedregelen at alle som har tiltak i barnevernet før fylte 18 år, også skal få et tilbud om oppfølging. Flertallet mener denne lovendringen vil bidra til å heve kvaliteten i etter-

vernarbeidet og gjøre kommunenes arbeid mer ensartet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener ettervernet må styrkes og viser til at mange unge ikke får tilstrekkelig tilbud om ettervern. Kvaliteten på tilbudet de får er ofte dårlig og mangelfullt. Disse medlemmer mener et utvidet ettervern øker sannsynligheten for et godt voksenliv, da en vet at barnevernsbarn ofte har et større behov for en trygg base enn de som har hatt en stabil oppvekst med trygge og nære relasjoner og omgivelser.

Disse medlemmer vil også spesielt peke på den manglende kapasitet i barnevernet i forhold til enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Disse medlemmer viser til at regjeringens begrunnelse for ikke å følge opp disse barna, er manglende kapasitet i barnevernet. Disse medlemmer mener dette fører til at disse ungdommene da får et mangelfullt omsorgstilbud og manglende rettssikkerhet. Disse medlemmer vil påpeke viktigheten av at barnevernet får en kapasitetsøkning som sikrer alle barn rett til omsorg etter lov og barnevernstjenester, når de har behov for det.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener det er viktig at staten tar ansvaret for de enslige, mindreårige asylsøkerne under 15 år. Likevel ser vi et grovt løftebrudd fra de rød-grønne partiene når de i Soria-Moria II-erklæringen skriver:

«Regjeringen har som mål å gjennomføre overføring av omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år til barnevernet, men anser at ressursituasjonen i barnevernet tilsier at dette ikke blir mulig i kommende fireårsperiode.»

Disse medlemmer vil sterkt advare mot at foreldreløse barn under 18 år skal bli sittende på vanlig asylmottak og vil derfor foreslå:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Stortingets vedtak om en statlig overtagelse av ansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere opp til 18 år.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om en opptrappingsplan for barnevernet som sikrer full barnevernsdekning innen 2017. Full barnevernsdekning innebærer blant annet:

- Nok behandlingsskapasitet i det kommunale barnevernet.
- Nok fosterhjems plasser og institusjons plasser til å gi alle barn et tilbud tilpasset den enkeltes behov.
- Nok kapasitet i fylkesnemndene til å sikre rask saksbehandling.
- Tilstrekkelig antall tilsynsførere.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag for Stortinget om rett til ettervern fram til 23 år for unge med tiltak etter barnevernloven.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen følge opp Stortingets vedtak om en statlig overtagelse av ansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere opp til 18 år.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om etablering av et statlig barnevernstilsyn.

Forslag fra Høyre:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av en forpliktende økonomisk opptrappingsplan og bemanningsnorm som er foreslått i Dokument 8:21 S (2009–2010).

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen om nødvendig å innføre øremerking av midler og bemanningsnorm i det kommunale barnevernet, for å nå målet om full barnevernsdekning.

4. Komiteens tilråding

Komiteen viser til sine merknader og representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

Håbrekke, Hans Olav Syversen og Laila Dævøy om en opptrappingsplan for å sikre full barnevernsdekning – vedlegges protokollen.

v e d t a k :

Dokument 8:21 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 11. mars 2010

Gunn Karin Gjøl

leder

Solveig Horne

ordfører

Vedlegg**Brev fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 17. desember 2009****Dokument nr. 8:21 S (2009-2010) om en opptrappingsplan for å sikre full barnevernsdekning**

Jeg viser til brev av 26. november 2009 fra Familie- og kulturkomiteén, med oversendelse av Representantforslag 21 S (2009-2010) (dokument 8:21 (2009-2010)) fra stortingsrepresentantene Øyvind Håbrekke, Laila Dāvøy og Hans Olav Syversen om en opptrappingsplan for å sikre full barnevernsdekning. Komiteen ber om departementets vurdering av forslaget.

Stortingsrepresentantene Øyvind Håbrekke, Laila Dāvøy og Hans Olav Syversen har fremmet følgende forslag:

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag for Stortinget om en opptrappingsplan for barnevernet som sikrer full barnevernsdekning innen 2017. Full barnevernsdekning innebærer:

- *Nok behandlingsskapasitet i det kommunale barnevernet.*
- *Nok fosterhjems plasser og institusjonsplasser til å gi alle barn et tilbud tilpasset den enkeltes behov.*
- *Nok kapasitet i fylkesnemndene til å sikre rask saksbehandling.*
- *Tilstrekkelig antall tilsynsførere.*
- *Retten til ettervern fram til 23 år for unge med tiltak etter barnevernloven.*

Planen må inneholde en forpliktende økonomisk opptrapping og om nødvendig øremerking av midler og innføring av bemanningsnorm i det kommunale barnevernet.

Jeg har følgende kommentarer til forslaget:

Jeg er glad for at representantene setter fokus på barnevernet, og jeg er enig med representantene Håbrekke, Syversen og Dāvøy i at det er nødvendig å sikre at barn som trenger det får kvalifisert hjelp til rett tid. Det forutsetter et kunnskapsbasert og tilgjengelig barnevern på alle nivå.

På kommunalt nivå har regjeringen framhevet behovet for å øke antall stillinger. Regjeringen mener at økningen i kommunenes frie inntekter på 4,2 mrd kroner i statsbudsjettet for 2010, gir rom for 400 nye stillinger i det kommunale barnevernet. Vi samarbeider med KS for å få til denne prioriteringen. Dersom

vi ikke når dette målet, vil jeg vurdere å ta i bruk andre virkemidler.

På statlig nivå arbeider vi for at fosterhjemstilbudet skal ha god kvalitet. Vi må også ha et tilstrekkelig antall fosterhjem for å dekke behovet, ikke minst for at barna det gjelder skal slippe å vente. Her har vi fortsatt utfordringer. Ett viktig bidrag for å rekruttere fosterhjem og bidra til at disse holder over tid, er å etablere en veiledningsordning for alle fosterforeldre. En slik ordning skal være på plass fra nyttår. Det skal også etableres et tilbud slik at fosterforeldre har noen å kontakte ved akutte kriser utenom barneverntjenestenes ordinære åpningstid.

Utfordringen på institusjonsområdet er ikke kapasiteten, men å sikre at tilbudet er tilstrekkelig differensiert. Det er igangsatt et forskningsarbeid for å få oppdatert kunnskap om hvilke behov barn som bor på barneverninstitusjoner har, for bedre å tilpasse tilbudet ut fra behovene. Vi har også et arbeid i gang for å sikre kvalitet i tilbudet. En særlig utfordring er knyttet til rusmiddelmissbruk. Her er Barne-, ungdoms- og familieetaten godt i gang med en opplæringspakke for alle ansatte, tiltak for å styrke kartleggingskompetansen og tiltak for å styrke tilbudet til ungdom med definerte rusproblemer. Når dette er sagt vil jeg understreke at jeg vil ha et særlig fokus på institusjonstilbudet, fordi forskning viser at barn plassert i institusjoner er de barnevernsbarna som klarer seg dårligst som voksne.

Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker er et annet område representantene fremhever som viktig. Det er jeg enig i. Saksbehandlingstiden må bli så kort som mulig for å sikre at barna får rett tiltak raskt. Det har vært stor vekst i saker og kapasitet de siste årene, og jeg styrker nå fylkesnemndenes administrative styring gjennom å opprette en egen sentraladministrasjon. Jeg tror at de endringene i fylkesnemndenes organisering som gjennomføres nå, vil gi bedre og raskere fylkesnemndsavgjørelser som følge av bedre ressursutveksling, kompetanseutveksling og sterkere ledelse. Jeg vil følge nøye med i utviklingen og vurdere eventuelle nye tiltak dersom det er behov for det.

At barn i fosterhjem har tilsynsfører er viktig. Med bakgrunn i at noen barn er i kortvarige plasseringer vil det ikke være mulig med full dekning, men jeg erkjenner at for mange barn ikke har tilsynsfører i dag. At barn har tilsynsfører er viktig for å ivareta rettssikkerheten deres. Regjeringen er også opptatt av å heve kvaliteten i tilsynet med barn i fosterhjem.

Dette er i hovedsak kommunenes ansvar, men jeg mener både statlig barnevernmyndighet og fylkesmennene må bidra til at kommunene prioriterer arbeidet.

Representantene fremhever også at ettervern bør bli rettighetsfestet. Regjeringen ønsker å sikre flere hjelp etter at de har fylt 18 år. Barneverntjenestene fikk derfor fra 01.07.2009 en plikt til å begrunne hvorfor ungdom som fyller 18 år og som har hatt tiltak i barnevernet, ikke lenger skal ha hjelp etter fylte 18 år. Opphør av tiltak må være begrunnet i barnets beste.

Utgangspunktet og hovedregelen er at alle som har hatt tiltak i barnevernet før fylte 18 år også skal få et tilbud om oppfølging. Regjeringen arbeider for å følge opp lovendringen, blant annet er et rundskriv om ettervern under arbeid. Jeg har tro på at disse grepene vil bidra til å heve kvaliteten i ettervernsarbeidet, og gjøre kommunenes praksis mer ensartet.

I tillegg til representantenes forslag vil jeg framheve at det er behov for fortsatt arbeid med å heve kompetansen i barnevernet. Det er helt nødvendig at profesjonsutøvere har kompetanse som møter behovene i praksisfeltet for at barn skal få rett hjelp til rett tid. Jeg vil nevne at et ekspertutvalg leverte sin innstilling 30. april 2009 (NOU 2009:08 Kompetanseutvikling i barnevernet). Utredningen er nå på høring.

Barnevernet er utsatte barns viktigste sikkerhetsnett. Regjeringen ønsker at denne tjenesten skal ha de ressurser og den kompetanse som er nødvendig for å sikre de aller svakeste i vårt samfunn. Barnevernsbarn må få hjelp som bidrar til varige, positive endringer i livene deres. Jeg vil i tiden framover ha et særlig fokus på barnevernet og vurdere virkemidler for å styrke tjenesten. Jeg er glad for at mange på Stortinget er opptatt av barnevernet, og ønsker et samarbeid for å styrke barnevernet velkomment. Jeg vil ta med meg forslaget om en opptrappingsplan for barnevernet og vurdere dette nøye.

